

ZAVIČAJ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 55
Godina XXVIII
Maj, 2023.
[str. 145-152]

© Monos 2023

Likovi zavičaja: Čamil Naimkadić – od metalskog radnika do direktora, od predsjednika omladine do predsjednika opštine

Prof.dr. Omer Hamzić

U ovom radu autor piše o jednom od istaknutijih likova Gračanice iz drugog (samoupravnog) perioda Socijalističke Jugoslavije. Školujući se uz rad, stekao je fakultetsku diplomu ekonomiste i tokom svog radnih vijeka obavljao svih pet ključnih političkih funkcija na općini, jedno vrijeme radio kao pomoćnik direktora Doma zdravlja i gračaničkog "Feringa". Razlikovao se od drugih lokalnih političara po tome što je emotivno nastupao svakom poslu i zadatku, sa viškom emocija je slavio i uspjehe koje je postizao na tim funkcijama, ali i sa viškom razočarenja i tuge u slučajevima neuspjeha i promašaja. U tako burnom i sadržajnom životu bilo je i jednog i drugog. Prilog se zasniva na sjećanjima autora i memoarskim spisima Čamila Naimkadića.

Ključne riječi: Čamil Naimkadić, Gračanica, Špionica, Dom kulture, "Fering"

Iako je 1937. godine rođen u Špionici (današnja općina Srebrenik), Čamil Naimkadić je neizmjereno volio Gračanicu i smatrao je svojim zavičajem jer porijeklom i potiče iz Gračanice. Njegov djed, po kojem je i dobio ime, Čamil ef. Naimkadić, završio je škole u Carigradu i još prije Prvog svjetskog rata vratio se u Gračanicu na službu imama u Lipanjskoj džamiji. Za vrijeme svog dugogodišnjeg službovanja u toj džamiji sagradio je veliku kuću u mahali Lipa, iznad izvorišta Tuleg kod kojeg je bilo sagrađeno jedno korito za pranje veša, a drugo za napajanje stoke. Kuća je imala veliku avliju, ovelu bašču sa bunarom i nekoliko gospodarskih objekata. Čamil ef. je imao dvoje djece – kćerku Bejtu i sina Huseina (otac Čamilov, rođen

1884. godine), koji su, nakon smrti ef. Naimkadića, prije 1910. godine, naslijedili spomenutu kuću i ostalo imanje–Husein 2/3, Bejta 1/3. imovine.

U periodu između dva svjetska rata Husein je duže vremena radio kao trgovački pomoćnik u Gračanici, u međuvremenu zasnovaio je porodicu i vodio, relativno miran život. Od petoro djece, koliko je imao, četvoro mu je rođeno u Gračanici (Ajša, Mustafa, Šefika, Ibro). Sticajem okolnosti, negdje oko 1935. godine ušao je u ortački posao sa Mujagom Muftićem i njegovim sinovima. Zajedno su razvili trgovački posao u više sela tadašnjeg gračaničkog sreza, između ostalih i u Hrvatskoj Špionici. Tu su otvorili jedan veći dućan, otkupnu stanicu, pecaru i kafanu. Zbog obima posla morao je s porodicom došeliti iz Gračanice u to selo kao privremeno boravište. Tu mu se rodilo i peto dijete, kojem je dao očevo ime – Čamil, 1937. godine. Trgovački poslovi su, izgleda, dobro išli.

Ali nekako pred sami Drugi svjetski rat, sve se odjednom okrenulo tumbе. Kako mi je Čamil više puta pričao, jednog jutra iznenada su se pred kućom pojavili finansi, potom je uslijedila pljenidba i sudski proces u kojem je Čamilov otac ostao bez igdje ičega. Ukratko, sudskom ovrhom na doboš je otišla sva njegova imovina i u Gračanici i u Špionici, porodica je ostala bez igdje ičega. Da bukvalno ne bi ostala na cesti, rodbina i komšije u Hrvatskoj Špionici – zaseoku Kula sakupili su sredstva i sagradili im jednu manju kućicu. Uzroci sloma kao i njegove posljedice – duga je i prilično zamršena priča. Bio je to težak udarac za porodicu od kojeg se Husein nikada nije oporavio. Razočaran, odao se piću i potpuno slomljen umro 2. 9. 1945. godine.

Svoje rano djetinjstvo Čamil Naimkadić proveo je u Špionici u velikom siromaštvu i oskudici. O njemu su brigu vodili starija braća i sestre, a posebno najstariji brat Ibro, koji se praktično brinuo o čitavoj porodici. Prvi razred osnovne škole pohađao je u Muslimanskoj, drugi i treći u Pravoslavnoj Špio-

nici, a četvrti u Banovićima, gdje mu je tada radio brat Ibro. Tu je završio i prvi razred niže realne gimnazije, ali je zbog neimaštine, u porodici odlučeno da se prebaci na neki zanat kako bi što prije došao do “svog hljeba”.

Iz više razloga odabrao je mašinbravarSKI zanat koji je upisao u Školi učenika u privredi u Živinicama–početkom 1952/53, a završio ga u septembru 1955. godine. Po završenom zanatu, zaposlio se kao metalski radnik, 1956. u Zanatskom preduzeću “Metalac”, u Gračanici, gdje je zasnovaio porodicu i proveo najbolji dio svog života. Kao svršeni zanatlija, bio je vrlo ambiciozan i nadasve vrijedan čovjek, uporan i predan zadatku. Vanredno i iz rada, završio je ekonomski fakultet i vrlo rano dospio na takozvanu partijsku kadrovsku listu i u vrhove lokalne politike. Već koncem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, ostvario je sve svoje postavljene ciljeve: zasnovaio porodicu, izgradio kuću, završio ekonomski fakultet. U međuvremenu je radio na nekoliko teških, ali značajnih poslova i funkcija. Bio je u svim opštinskim, sreskim i republičkim organima vlasti, učestvovao na tri kongresa Saveza komunistа, obišao 14 zemalja svijeta...

Čamila Naimkadića upoznao sam još kao mlad novinar, negdje poslije 1970. godine, kad je obnašao, više se ne sjećam koju političku funkciju u Gračanici. S obzirom da je stalno bio u vrhu lokalne politike, kasnije smo sarađivali na nekim zajedničkim zadacima u vrijeme kad sam i ja obavljao neke važnije opštinske funkcije: predsjednik omladine i Socijalističkog saveza, direktor Narodnog univerziteta (sadašnjeg Bosanskog kulturnog centra), sekretar SIZ-a (fonda) osnovnog obrazovanja, potpredsjednik Izvršnog odbora opštine itd. Ta saradnja bila je, uglavnom korektna i konstruktivna. Kao mlađi, cijenio sam i uvažavao njegova rukovodilačka iskustva, ali je ponekad dolazilo i do oštrijih neslaganja. Spomenut ću samo dva slučaja. Prvi je bio oko samog projekta, ali i programske

Za govornicom: na obilježavanju Dana metalaca u "Feringu", 10. 10. 1979.

konceptije novog Doma kulture u Gračanici (1977.–1978.) Bili smo članovi Odbora za izgradnju Doma kulture, on predsjednik, a ja kao direktor Narodnog univerziteta–obični član. Funkcionisalo je tako da je na sjednicama uglavnom sve njegovo "prolazilo", moje kao i većine ostalih "ništa"... Predsjednik je, predsjednik i to još dvostruki–i predsjednik opštine i predsjednik tog Odbora. Reklo bi se, uobičajeno za takva vremena. Najveći nesporazum bio je oko projekta Doma kulture i to u dijelu prostora biblioteke, za koju se predviđao suteran. Bio sam protiv takvog rješenja iz više razloga, ali moje "nije pilo vode". Čamil je vjerovao projektantu, ostali su vjerovali Čamilu. Brzo nakon useljenja pokazalo se da je projektovano rješenje za biblioteku krajnje nefunkcionalno i što je još gore, u tom suterenskom prostoru knjige su, usljed vlažnosti i ustajalosti zraka, počele propadati, pa su se morale pod hitno dizati u druge prostore Doma kulture (baš je mene zapalo da to organizujem).

Dugi slučaj dogodio se desetak godina kasnije (1989. – 1991.), u vrijeme velike akcije na rekonstrukciji i uređenju centralne ulice u Gračanici, koju je vodila Mjesna zajednica. Bio sam u to direktno uključen kao

predsjednik Mjesne konferencije i aktivista Socijalističkog saveza za grad Gračanicu. Do nesporazuma je došlo kada sam se sa još nekoliko "drugova" u Mjesnoj zajednici suprotstavio Čamilovom prijedlogu da se centralna ulica poploča mermerom–što je bilo 10 puta skuplje od nekih uobičajenih materijala i opcija. Ideja o mermeru je bila privlačna, ali za njenu realizaciju, jednostavno nije bilo para. Iako je na nas u mjesnoj zajednici kao predsjednik Izvršnog odbora opštine vršio pritisak, mi nismo popuštali. Srećom, na kraju su pobijedili "realisti". Rekonstrukcija ulice završena je uoči samog rata. Da je "prošao mermer", ulica bi, uvjeren sam, zasigurno ostala nedovršena, sa raskopanim instalacijama i "rovovima" u narednih nekoliko godina, jer zbog visoke cijene ne bi mogla biti dovršena do rata, koji je izbio nepune dvije godine kasnije. Pitanje je, osim toga, koliko bi mermer odgovarao našim klimatskim uslovima.

Ta naša povremena neslaganja "kroz posao" bila su za to vrijeme "normalna stvar". Mi smo kao drugovi ostali u dobrim odnosima sve do njegovog penzionisanja, a i kasnije, nakon rata. Kao penzioner, podržavao je projekat "Gračaničkog glasnika", bio čest gost na promocijama, a objavili smo mu na stranicama Časopisa i dva tri teksta sjećanja, između ostalih, baš o gradnji Doma kulture...

Kroz tu saradnju i povremena druženja, negdje poslije 2005., doznao sam da ispisuje sjećanja iz svog života, karijere i sl. Smatrao sam da je to dobro i korisno, u početku sam mu dao načelnu podršku i ohrabrivao ga da piše. Kasnije, kad je završio rukopis, zamolio me da mu ga pregledam i priredim za štampu. Bio je to obiman rukopis (od nekih 450 stranica) pod naslovom "Svjedok" koji je bio u takvom stanju da su se na njemu morale izvršiti ne samo redaktorske i lektorske intervencije, već i ozbiljniji stručni zahvati u sam tekst. Iako se radilo o poprilično obimnom poslu, prihvatio sam da ga uradim *pro bono*, što se kaže iz drugarskih razloga, jer

sam procijenio da takva knjiga može biti korisna za lokalnu historiju Gračanice. Jedino što sam od Ćamila tražio, to je da mi dadne dovoljno vremena. Nažalost, kad je posao bio sasvim pri kraju, moralo je iznenada doći do prekida u našim odnosima. Ukratko, Uzrok su bili neki njegovi nesmotreni potezi i izjave u javnosti, koje su upakovane i plasirane tako da su izgledale kao optužbe, preko kojih jednostavno nisam mogao preći. Iako je u međuvremenu sve to pokušao relativizirati, ja sam zbog svog ličnog digniteta, morao definitivno prekinuti dalji rad na knjizi bez obzira što je već bila skoro pripremljena za štampu. Moram reći da je sve to isfabrikovala i plasirala jedna osoba iz Gračanice o kojoj ne želim ništa govoriti jer više nije među živima. Ne znam da li je Ćamil ikada i shvatio da je ustvari nasamaren od spomenute osobe, koja je s njime manipulirala zarad nekih svojih ciljeva. Znam samo da je, nakon svega, odlučio da rukopis odštampa i ukoriči u vlastitoj režiji, makar za članove svoje uže i šire porodice, te za drugove i prijatelje. Sama knjiga izašla je u vrlo ograničenom tiražu (stotinjak primjeraka) – u prvobitnoj verziji, odnosno nesređenoj formi, sa svim greškama i propustima konceptijske, metodološke, pa i faktografske naravi, koji su u redakтури trebali da budu otklonjeni. Šteta, jer smatram da je sam Ćamil zaslužio bolje.

Iako sam oko svega toga imao dosta neprijatnosti, o njima ne želim više govoriti zato što svoje mišljenje o "drugom Ćamilu" nisam puno promijenio. Ostao sam jedan od onih, koji cijene njegov doprinos razvoju Gračanice u datim historijskim okolnostima. Zato sve nespornosti, pa i taj posljednji (kao jednu neprijatnu životnu epizodu) ostavljam po strani, a Ćamila svrstavam u istaknutije likove zavičaja, ispisujući ovaj tekst upravo u vrijeme Ramazana. Ne spominjem to slučajno.

Da nastavimo drugi dio priče:

Ćamil Naimkadić pripada tzv. srednjoj poslijeratnoj generaciji lokalnih političara i privrednih rukovodilaca Gračanice (tadašnjoj "kremlj" čaršije), koja je izrastala sa maglovitim sjećanjem na rano siromašno djetinjstvo s kraja Drugog svjetskog rata da bi u svojoj ranoj mladosti, zadojena partizanskim i komunističkim idealima i idejama o novom čovjeku, kako su nam govorili, jurišala "na nebo", iskreno vjerujući da dolazi neko novo vrijeme jednakosti, pravde i humanizma, kao i svih onih vrijednosti za koje se vrijedilo boriti i žrtvovati – na radnim akcijama, na njivama, u fabrikama, školama...

Bez obzira na neimaštinu i siromaštvo, ta srednja generacija "uzimala je snagu" ili bolje reći zamah poslije 1955. godine. Izlazila je na scenu u vrijeme kada je u Jugoslaviji dolazilo do popuštanja centralističke steg, pa i represije režima. To vrijeme obilježile su sljedeće historijske promjene: sukob sa IB (tzv. Sukob Tito – Staljina), propast seljačkih radnih zadruga, napuštanje sistema prisilnih otkupa i racioniranog snabdijevanja "na tačkice", uvođenje prvih oblika samoupravljanja, po šablonu "fabrike radnicima, zemlja seljacima" (1952.), ubrzana liberalizacija ukupnih društvenih odnosa, koju će pratiti administrativne reforme, 1955. godine, prva značajnija ustavna reforma 1961. – 1963. i 1965., privredna reforma, 1966., amandmani i novi ustav, 1975., uvođenje delegatskog sistema i sistema udruženog rada (Zakon o udruženom radu), nakon čega će uslijediti ekonomska i politička kriza u zemlji, koja će eskalirati nakon smrti Josipa Broza, 1980. godine i definitivno dovesti do krvavog raspada zemlje, u neviđenim ratnim razaranjima, zločinu i krvi.

To je, zapravo, historijsko ozračje i slijed događaja na širem planu, koji su neminovno uticali i na događaje u manjim sredinama (i na mikro planu), to je zapravo društveni i politički okvir u kojem se kretao, radio i djelovao Ćamil Naimkadić kao «glavni junak ove priče».

DRUŠTVENO-EKONOMSKI I PRIVREDNI RAZVOJ GRAČANIČKE OPŠTINE ODVIJAO SE U PROTEKLOM PERIODU NA BAZI SREDNJOROČNIH PLANOVA ORGANIZACIJA UPOSLOJENOSTI, MJESNIH I INTERESNIH ZAJEDNICA. – BROJNI ZADACI PRED SVIM STRANAKAMA I PLANIRANA IZGRADNJA I REKONSTRUKCIJA VIŠE INDUSTRIJE

Radni ljudi i građani gračaničke komune dočekuju i ove godine svoj praznik, 7. april – Dan oslobođenja značajnim rezultatima i uspjesima. Ovaj dan još uvijek živi u sjećanjima naroda ovog kraja, u sjećanjima na borbu za narodnooslobodilačke vojske koji su prije trideset i tri godine ušli u ovaj grad sa pjesmom i klicima slobodi otjeravši neprijatelja, oslobodivši grad i okolinu.

Ovaj praznik je posebno drag jer se slavi u vrijeme pripreme za XI kongres SKJ i VII kongres SK BiH, 50-godišnjicu Titovog revolucionarnog rada, 35. godišnjicu AVNOJA i 35. godišnjicu istorijskih bitaka na Neretvi i Sutjesci.

Šta je na gračaničkoj komuni postignuto, sa kakvim rezultatima se dočekuje 33-godišnjica slobode i šta je planirano u narednom periodu da se uradi, saznali smo iz razgovora sa Čamilom Naimkadićem, predsjednikom skupštine opštine Gračanica.

Društveno-ekonomski i privredni razvoj naše opštine odvijao se na bazi srednjoročnih planova organizacija i interesnih zajednica. Svi srednjoročni planovi i programi razvoja za pojedine oblasti donekle su samoupravnoj osnovi kroz šire rasprave uz sudjelovanje velikog broja radnih ljudi, društveno-političke organizacije i samoupravnih organa. Razvoj je taj samoupravni karakter rasprave i donošenja planova i programa razvoja stvarao političku odgovornost radnih ljudi i građana za brzi razvoj i blagostanje. Pod teret razvika svojih samoupravnih organizacija i zajednica ponesu i odgovornost i odlučivanja. Pod odgovornostima radnih ljudi i građana i međusobnoj solidarnosti, zajednički ponesu teret razvoja i napredovanja. Prije svega, treba postaviti zavedene u planove i programe, a čija je ukupna vrijednost starih planova i programa iznosila 20 odsto od stvarnog razvoja. Gračanička opština razvijala se na bazi srednjoročnih planova i programa razvoja.

regulacije Sokoluše, idejnog projekta kanalizacije, izrada urbanističkog plana Gračanice i urbanističkih radova za nekoliko mjesnih zajednica, izrada projekta za modernizaciju puta Gračanica-Malešići-Lukavica i rekonstrukcija makadamskih puteva u nekoliko mjesnih zajednica itd.

U sve ove akcije ulazili smo svjesno i organizovano, znajući da će biti dosta onih koji se ne slažu sa ovim akcijama, međutim, većina radnih ljudi i građana uz pomoć i angažovanost društveno-političkih organizacija i Skupštine opštine svjesno se opredijelila i prihvatila ove akcije.

NOVI INDUSTRIJSKI KAPACITETI

– Šta je u proteklom razdoblju ostvareno u razvoju industrije na gračaničkoj komuni?

– Industrijski razvoj opštine u proteklom razdoblju bio je opredijeljen prirodnim i društveno-ekonomskim uslovima. Sa stanovišta prirodnih uslova razvoj industrije bio je usmjeren na gradnju novih kapaciteta, rekonstrukciju i modernizaciju kapaciteta za preradu azbesta i proširivanje prerade

kojima je zaposleno 3.532 radnika, dok je 1974. godine u industriji bilo zaposleno 2.674 radnika. Zaposlenost u industriji je rasla po stopi 7,2 odsto godišnje.

Na osnovu dosadašnjih rezultata razvoja postoje potencijalne mogućnosti za još brži razvoj industrijske proizvodnje kroz njeno dalje uključivanje u složene sisteme i programe razvoja u Bosni i Hercegovini.

nosti i zanatstva našoj komunijavanja.

ULAGANJA U KAPACITETE

– Ovo je drugi godišnji plan nam reći kako i šta je ostalo odine?

– Poznato je više razloga za to. Rezultati bili su u stanju bilo je devet mjeseci stajao oživljavanje koje se prenosio godinu ukupne širenje materijala rada na podjelu 49.871.000 dinara odnosa na 1977.

U toku 1977. izgradnja robe izgradnja bena ističe izgradnja Gračanici, zatim Osnovne Džakulama i

U narednom stiranje u slijedu separacije teta azbestnog kna godišnje u nom izmjenom jejem objektu fabrike stropu cu i doinvest opeke, rekonst lane i to u l faz izgradnja tran taj, i izgradnja Tvornici namje Isto tako pre modernizaciju ze, izgradnja struk

Čamil Naimkadić

– Razvoju poljoprivredne proizvodnje u posljednje vrijeme pridaje se veliki značaj. Kako ocjenjujete dosadašnje rezultate u ovoj grani privrede?

Razvoj poljoprivredne proizvodnje na području Opštine ima poseban značaj. Velike rezerve u poljoprivrednoj proizvodnji i broj stanovnika koji žive na selu od poljoprivrede uz sve povoljnije uslove razvoja saobraćaja i transporta robe na tržištu, zahtjevali su da se pitanju poljoprivrede posvećivala odgovarajuća pažnja kako od strane Skupštine opštine tako i društveno-političkih organizacija.

U oblasti poljoprivredne proizvodnje društvenog sektora postignuti su dosta dobri rezultati. Izvršena je podjela državnosti, odvojena je trgovina od poljoprivrede, formirane su nove osnovne organizacije udruženog rada koje iskorištavaju na organizovanju i povećanju proizvodnje, prerade i prometa vrijednih proizvoda. Samo u proteklih godinu u organizovanoj proizvodnji kupu mesa, mlijeka, voća i povrća rena je saradnja sa poljoprivrednih prajednosti i

NOVINSKI ČLANAK "GLAS KOMUNA" 05.04.1978. GODINE

U svom radnom vijeku radio je različite poslove i, za tadašnje prilike, ostvario zavidnu karijeru: dakle, od običnog metalčkog radnika do direktora ugledne firme, od običnog omladinskog aktiviste do predsjednika opštine. Iako se to može posmatrati i kao tipičan komunistički karijerizam, odnosno napredovanje po nomenklaturi podobnih, u slučaju Čamila Naimkadića bio je to rezultat izuzetnih napora i puno ličnih odricanja, kao i želje da se ide naprijed i u skladu sa idealima i željama njegove generacije. Obavljao je čak pet čelnih političkih funkcija u opštini Gračanica i to: predsjednik Opštinskog komiteta Narodne omladine (od 1958. do 1960. god., kao volonter), predsjednik Opštinskog odbora SSRN-a (od 1961. do 1962. god), predsjednik Opštinskog vijeća Saveza sindikata (od 1962. do 1964. god.), predsjednik Skupštine opštine (od 1974. do 1978. god.), predsjednik Izvršnog odbora Skupštine opštine (od 1988. do 1990. god.).

U tri različita perioda svoga života, radio je sa gračaničkim metalcima. U prvom, od 1956. do 1958. godine, počeo je kao mladi radnik-metalac (u metalčkoj radionici, tzv. klinčari, preduzeća "Metalac", kasnije "Partizan" i napokon "Fering") da bi, nakon dolaska sa odlaska vojnog roka, uznapredovao do rukovodioca mehanizacije u Zemljoradničkoj zadruzi u Gračanici (1958.- 1960.). Drugi puta došao je među gračaničke metalce u Znanstveno preduzeće "Partizan" (nastalo od likvidiranog "Metalca"), ali ne više kao radnik ili poslovođa, već kao politički izgrađen i školovan kadar. Prije povratka u "Partizan" (među svoje metalce, kako je volio da kaže) uspješno je završio sve partijske političke škole, prošao tri političke opštinske funkcije, redovno završio visoku privrednu školu, a obavio je i kratkotrajno stažiranje u Narodnom univerzitetu. Po dolasku u "Partizan" povjerena mu je funkcija komercijalnog direktora koju je obavljao od 1968.-1970. godine. Direktorsku karijeru nastavio

je u Domu zdravlja Gračanica na funkciji pomoćnika direktora—od 1970. do 1974. godine. Po treći i posljednji puta došao je među gračaničke metalce, nakon isteka mandata na funkciji predsjednika opštine, 1978. godine i to ovoga puta na dužnost generalnog direktora Radne organizacije "Fering", gdje je proveo punih 5 godina, do 1983. godine, kada je premješten na funkciju sekretara Samoupravne interesne zajednice (SIZ-a), odnosno fonda za stanovanje i komunalne djelatnosti Gračanica (od 1983. do 1985.). U periodu od 1985. do 1988., sa velikim entuzijazmom radio je kao direktor Radne organizacije "Terme – Ozren" (u osnivanju) na aktiviranju tog veliko prirodnog resursa Gračanice. Svoj radni vijek završit će na dužnosti predsjednika Izvršnog odbora opštine Gračanica koju je obavljao od 1988. do 1990. godine. Ratni period proveo je u Gračanici kao penzioner.

Za vrijeme Čamilovog "predsjednikovanja" (predsjednik Opštine Gračanica bio je od 1974. do 1978. godine), Gračanica je konačno, kao pretposljednja opština u Bosni i Hercegovini, dobila asfaltni izlaz u svijet (rekonstruisani su i asfaltirani putevi Doboju-Tuzla i Gračanica-Srnice). On je kao predsjednik općine i predsjednik građevinskog odbora Gračanica inicirao i vodio izgradnju Doma kulture u Gračanici, 1977. i 1978. godine i zaslužan je što je projekat svojom upornošću "izgurao" prvu i drugu fazu tog projekta. Za njegovo ime vezuje se i osnivanje firme za eksploataciju termo-mineralnih voda Terme "Ozren", te niz drugih manjih komunalno-stambenih poduhvata u prošlosti Gračanice (nova stambena naselja Luke, Hajdarovac i dr. početak regulacije Sokoluše i dr.)

Njegova životna staza tipična je za generaciju kojoj je pripadao, a karijera i pomjeranje po kadrovskoj ljestvici, uz koju se u to vrijeme teško uzdizalo, a lahko padalo, obrazac za razumijevanje pojmova uspješnosti u životu mnogih mladih ljudi onog vremena,

koji su se, zahvaljujući vlastitom radu ili talentu, političkoj aktivnosti ili na neki drugi način uspjeli ubaciti u te krugove i nastavili dalje prosperirati. Izvan tih krugova, mora se priznati, teško je neko mogao biti uspješan. U početnom periodu, svaki onaj ko bi se našao na kadrovskoj listi (ili bolje reći u tom krugu "odabranih"), morao je stalno dokazivati, ne samo svoju pravovjernost, već i uspješnost. To vječito dokazivanje "nekome ili nečemu" i težnja da se zadato (od "nekoga ili nečega") ispunji po svaku cijenu, bilo je nešto izraženije kod Ćamila Naimkadića, nego kod ostalih njegovih drugova i vršnjaka. On je sve partijske ili bolje reći komitetske zadatke izvršavao kao "vojnika partije", uvjeren da je samo to ispravno i da "drugačije ne može biti".

U nedostatku argumenata, a ponekad i podrške svojih "drugova iz komiteta" na koju je ponekad i naivno računao, on je u mnogim slučajevima bukvalno išao "glavom kroz zid", nastojeći izvršiti ono što je shvatio kao zadatak. Pri tome se služio svim dozvoljenim sredstvima, uključujući ponekad i emotivne nastupe u službenim kontaktima. Znao je moliti kome se trebalo moliti, klečati na koljenima pred onima pred kojim je trebalo klečati, zaplakati "za svoju Gračanicu" i njeno dobro, "gristi i ujedati" one koji su mu se suprotstavljali. U njegovoj političkoj karijeri bilo je dosta takvih primjera. Spomenimo nekoliko: klečao je pred bankarima da bi Opština dobila kredit za dogradnju srednjoškolskog centra u Gračanici, natjerao je suze na oči moćnoj direktorici GP "Put" Sarajevo Hajri Kapić, moleći je kao predsjednik opštine da ubrza gradnju puta Doboj-Tuzla, koja se odvijala "kao usporeni film", svađao se sa sindikalcima Doma zdravlja, koji su u pravilu bili "protiv" kad je direktor bio "za" i obrnuto...

Kad je na nekoj sjednici Skupštine opštine osjetio da neće proći njegov zahtjev za pomoć započetoj investiciji na termomineralnim vodama ("Halkomed" i dr.), javio se za riječ i odbornicima u "brk sasuo" ono što je dugo,

pun gorčine, nosio u sebi: "Da je vama Ćamil dovezao kola dukata, vi biste kola propustili i dukate uzeli, a Ćamilu rekli da sačeka."

Nikad nisam susreo političara koji je nastupao sa takvom silom emocija, koji se tako uživljavao u svoju ulogu i svoj zadatak kao što je to činio Ćamil. Emocije obično ne idu uz politiku i uglavnom su znak slabosti, nedostatka argumenata, jednom riječju, neuspjeha. Ćamil Naimkadić je bio u tome izuzetak. On je jednostavno nastupao srčano–i manje–više uspijevao se izboriti za ono što je naumio u okviru dobijenog zadatka ili plana. U rjeđim slučajevima kada nije moglo ni "njegovo proći", kad je očigledno morao priznati poraz, to je preživljavao emotivnije nego drugi ljudi. Sjećam se, na primjer, da nije mogao "preboljeti" neuspjeh aranžmana koji je utanačio sa profesorom Ademom Handžićem, još dok je bio predsjednik opštine da Handžić istraži i napiše historiju Gračаницe u osmanskom periodu. Čak je pokušao to aktivirati u jednom razgovoru sa profesorom mnogo godina kasnije, negdje poslije rata. S obzirom da sam tom razgovoru prisustvovao u svojstvu predstavnika opštine, znam da, nažalost, nismo uspjeli i da se Ćamil nikad s tim nije pomirio. Spomenuo bih još i njegovo razočarenje zbog propasti olimpijskog bazena u Gračanici, zbog neuspjele izgradnje Titovog trga, peripetije oko izgradnje regionalnog puta Doboj-Tuzla i Gračаницa-Srnice, traumatično napuštanje funkcije generalnog direktora "Feringa" (po zadatku partije), događaje oko definitivne propasti investicije "Halkomed" (što je posebna priča), gašenja štrajkova po Gračanici u razdoblju koje je prethodilo ratnoj katastrofi itd.

Kako je pretjerano emotivno preživljavao neuspjehe, uzimajući uvijek više krivice sebi, nego što je objektivno bio kriv, tako je isto emotivno slavio postignute uspjehe i rezultate, uzimajući ponekad više zasluga sebi nego što ih je objektivno bilo. To je bilo argument više za one koji su ga kritikovali i bili mu zavidni.

Zahvaljujući, u prvom redu, njegovoj izuzetnoj društvenoj aktivnosti i predanosti poslu do "srčanosti", a najviše činjenici da je u svom radnom vijeku "prošao" sve najodgovornije političke funkcije na lokalnom nivou (što, koliko znam nikome u Gračanici nije do sada uspjelo), još prije rata, a i kasnije u lokalnoj javnosti njemu su se pripisivale zasluge ne samo za ono na čemu je dao svoj doprinos, već i za ono sa čime objektivno nije imao puno veze. Teško je reći koliko je sam u svojim istupanjima tome doprinio, ali i danas ponegdje vlada mišljenje da je Ćamil Naimkadić bio najuspješniji predsjednik opštine Gračanica u njenoj historiji. Realno, međutim, koliko god bila važna sposobnost i uloga pojedinca, pa i "našeg" Ćamila, mora se imati u vidu da su se u tom vremenu i u tom sistemu, ipak, najvažnije odluke u političkom i privrednom životu (pa i o kadrovima) donosile kolektivno, unutar političkih, prvenstveno komitetskih struktura Saveza komunista. Zato se uveliko i pretjeruje kad se zasluge, ali isto tako i promašaji vezuju samo za jednu ličnost, bez obzira ko je i šta je bila. U konkretnom slučaju, svjedok sam da su na neka pretjerivanja u pogledu "pripisivanja zasluga samo sebi", Ćamilu dobronamjerno ukazivali i neki njegovi najbolji drugovi s kojima je radio, a kasnije u penzionerskim danima, intenzivno se družio (Hajrudin Junuzović, Rizo i Nesib Suman, Hasan Berberović i dr., sa kojima je jedno vrijeme poslije rata imao redovna druženja subotom).

Ipak, na osnovu svega rečenog, za Ćamila Naimkadića se ne može reći da je bio običan lokalni rukovodilac ili pak mali moćnik, koji je skoro čitav svoj radni vijek proveo "šetajući" s funkcije na funkciju. Naprotiv, radi se o iznimno ambicioznom čovjeku, punom radne energije, u jednom specifičnom prostoru i vremenu koje je bilo više naklonjeno

kolektivizmu, nego individualnim poduhvatima i iskoracima. Sudari tipičnog "individualca" sa stvarnošću koja priznaje samo kolektivni napor, njegovoj životnoj priči dodaje izvjesnu dozu dramatike.

Razlikovao se od drugih po tome što je emotivno i sa viškom emocija pristupao svakom poslu i zadatku, pa tako sa viškom emocija slavio i uspjehe koje je postizao na tim funkcijama, ali i sa viškom razočarenja i tuge u slučajevima neuspjeha i promašaja. U tako burnom i sadržajnom životu, kakav je "drug" Ćamil proživio bilo je, u obilju, i jednog i drugog.

Umro je 30. 4. i u prisustvu mnogobrojnih sugrađana, ukopan 2. 5. 2014. na mjesnom groblju Šabuša.

SUMMARY

HOMELAND CHARACTERS: ĆAMIL NAIMKADIĆ – FROM METAL WORKER TO DIRECTOR AND YOUTH PRESIDENT TO PRESIDENT OF A MUNICIPALITY

It cannot be said that Ćamil Naimkadić was an ordinary local manager, or small local functionary that spent his whole working life switching from one position to another. Contrary to that, he was a very ambitious individual, in a specific space and time which was more inclined to collectivism than to individual endeavors and achievements. The collisions of a typical "individualist" with a reality that only recognizes collective effort adds a certain drama to his life story. He differed from other local politicians because he was emotionally involved in every job and task, so he was prone to celebrate all successes with an excessive emotional reaction, but he was also inclined to disappointment and sadness in cases of failure. In such a turbulent life there was a fair share of both.
